

OPRACOWANIE PYTANIA

Motyw cierpiącej matki. Omów zagadnienie na podstawie znanych Ci fragmentów *Lamentu świętokrzyskiego*. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

LEKTURA BAZOWA

Lament świętokrzyski

EPOKA

Średniowiecze

ŹRÓDŁO

ustna.odrabiamy.pl

ZESKANUJ TELEFONEM ALBO KLIKNIJ

Kursy maturalne

Pakiet 10 kursów do matury 2027 od Odrabiamy.pl.

Przećwicz to pytanie

Darmowy symulator matury ustnej. Ocena wg kryteriów CKE.

Posłuchaj

Darmowy kurs z opracowaniem pytań jawnych 2027.

1 O co tak naprawdę pyta komisja

Zagadnienie dotyczy sposobu ukazania cierpienia matki: Maryja pod krzyżem nie jest tu majestatyczną Matką Boga, lecz zwykłą, bezradną kobietą rozpaczającą po umierającym synu. To realizacja średniowiecznego motywu *Stabat Mater* - matki bolejącej. Trzeba pokazać, jak wiersz buduje obraz cierpienia: monolog liryczny, zwroty do różnych adresatów, bardzo ludzkie, cielesne pragnienia matki, np. chęć ulżenia synowi i dzielenia z nim bólu. Warto podkreślić, że sakralna scena zostaje uczłowieczona - i właśnie to czyni ją uniwersalną.

SŁOWA KLUCZE POLECENIA

motyw cierpiącej matki (*Stabat Mater*)

Średniowieczny motyw Matki Boskiej Bolesnej stojącej pod krzyżem, obecny w liryce, pieśni i sztuce. Komisja oczekuje, że rozpoznasz go w *Lamencie* i pokażesz, co polski utwór do niego dodaje: zwykłą, ludzką rozpacz.

cierpienie

W *Lamencie* nie tylko ból duchowy, ale doświadczenie cielesne i bezradność: Maryja chce dotknąć syna, ulżyć mu, dzielić z nim rany. Analizuj je jako przeżycie konkretnej kobiety, nie jako abstrakcję.

KOMISJA CHCE USŁYSZEĆ

- ✓ Rozstrzygnięcie, jak *Lament świętokrzyski* ukazuje cierpienie matki i dlaczego uczłowieczenie Maryi czyni je uniwersalnym.
- ✓ Analizę co najmniej trzech elementów tekstu: apostrof do kolejnych adresatów (syn, Gabriel, inne matki, ludzie), fizycznych, bezradnych pragnień Maryi oraz kontrastu między obietnicą zwiastowania a sceną pod krzyżem.
- ✓ Kontekst pokazujący cierpienie rodzica w innej epoce lub w sztuce oraz wniosek o ponadczasowości bólu po stracie dziecka.

2 Co wziąć z lektury i jaki kontekst wybrać

Z LEKTURY BAZOWEJ

- Sytuacja liryczna i apostrofa do ludzi: utwór (znany też jako *Żale Matki Boskiej pod krzyżem*, XV wiek) otwiera zwrot „Posłuchajcie, bracia miła” – Maryja prosi słuchaczy o współczucie i chce opowiedzieć o swojej krwawej męce. Od początku mówi jak człowiek do ludzi, nie jak święta z ołtarza.
- Zwrot do syna: Maryja nazywa Jezusa „Synku miły i wybrany”, prosi, by dzielił z nią swoje rany i przemówił do matki, skarży się, że jego głowa krzywo wisi, a ona nie może jej podtrzymać, otrzeć krwi ani podać picia, gdy o nie woła. Cieleśne, bezradne pragnienia pokazują cierpienie przez konkret – to najbardziej ludzki fragment tekstu.
- Wyrzut wobec Gabriela: Maryja przypomina archaniołowi zwiastowanie i pyta, gdzie jest radość, którą jej obiecywał, skoro teraz widzi tylko smutek i krew. Kontrast między obietnicą a rzeczywistością wyraża ból zawiedzionej nadziei, a śmiałość wyrzutu wobec posłańca Boga podkreśla desperację matki.
- Apostrofa do innych matek: Maryja prosi, by modliły się do Boga, aby nigdy nie musiały patrzeć na to, co ona – na śmierć własnego dziecka. Przez ten zwrot jej cierpienie staje się doświadczeniem każdej matki i zyskuje wymiar uniwersalny, co jest sednem tematu.
- Forma wypowiedzi: monolog liryczny (tzw. plunkt, czyli lament), zdrobnienia („synku”), wyliczenia i powtórzenia, prosty, codzienny język. Środki te odzierają scenę z majestatu i przybliżają ją odbiorcy – warto je nazwać, bo komisja ocenia także analizę formy.

KONTEKSTY DO WYBORU

LITERACKI POLECANY

***Elegia o chłopcu polskim,* Krzysztof Kamil Baczyński**

Wiersz jest zwrotem matki do syna zabitego na wojnie: mówi mu o tym, co zrobili z nim ludzie („oddzielili cię, syneczku, od snów”), i kończy pytaniem, czy zginął od kuli, czy pękło mu serce. Zdrobnienie „syneczku”, ton kołysanki i bezradność wobec śmierci dziecka bezpośrednio przywołują *Lament* – kontekst dowodzi, że motyw matki bolejącej przetrwał od średniowiecza do XX wieku.

LITERACKI

***Treny*, Jan Kochanowski**

Ojciec po śmierci Urszulki przechodzi drogę od rozpacz (pustka domu w *Trenie VIII*, pytania o los duszy dziecka w *Trenie X*) do pocieszenia (*Tren XIX*). Podobieństwo: rodzic mówi o stracie dziecka własnym głosem, konkretnie i bez patosu; różnica: Kochanowski znajduje ukojenie w rozumie i wierze, Maryja w *Lamencie* pozostaje w samym środku bólu, bez pocieszenia.

KULTUROWY

Motyw piety w sztuce (rzeźby gotyckie, *Pieta* Michała Anioła)

Pieta to przedstawienie Maryi trzymającej na kolanach martwe ciało syna – ten sam ból, wyrażony bez słów. Gotyckie piety podkreślały cierpienie przez wychudzone, poranione ciało Jezusa i ból na twarzy matki, renesansowa *Pieta* Michała Anioła – przez spokój i piękno. Zestawienie pokazuje, że średniowiecze wołało cierpienie pokazać wprost, tak jak robi to *Lament*.

3 Mapa wypowiedzi

- 1 Teza: cierpienie matki po stracie dziecka to jedno z najbardziej uniwersalnych doświadczeń, a *Lament* ukazuje je przez uczłowieczenie postaci Maryi.
- 2 Analiza monologu Maryi: bezradność, pragnienie dzielenia bólu z synem, fizyczny wymiar rozpacz.
- 3 Zwroty do adresatów – syn, Gabriel, inne matki, ludzie – jako stopniowanie skargi i szukanie współczucia.
- 4 Kontrast między obietnicą zwiastowania a sceną pod krzyżem – zawiedziona nadzieja matki.
- 5 Kontekst: *Elegia o chłopcu polskim* (Krzysztof Kamil Baczyński) – Zwykły rodzic opłakuje syna, którego młodość przypadła na wojnę, żałuje jego pogrzebanych planów i nie wie nawet, jak wyglądały ostatnie chwile dziecka. Zestaw tę bezsilność z bólem Matki Bożej pod krzyżem – mimo dystansu epok cierpienie rodzica brzmi tak samo i wniossek – literatura różnych epok pokazuje, że ból rodzica przekracza ramy religii i czasu.